

NEJVYŠŠÍ SOUD

Mgr. Václav VLČEK
vedoucí oddělení styku s veřejností

sp. zn. Zin 121/2023

ROZHODNUTÍ

Nejvyšší soud jako povinný subjekt ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „informační zákon“ anebo „SvInf“), rozhodl o žádosti J. L., nar. XY, t. č. Věznice Mírov 27, 789 53 Mírov (dále jen „žadatel“), ze dne 14. 9. 2023, sp. zn. vide supra (dále jen „projednávaná žádost“),

takto:

Podle § 15 odst. 1 a § 2 odst. 4 informačního zákona se projednávaná žádost pod bodem II. **odmítá**.

Odůvodnění:

Povinný subjekt obdržel projednávanou žádost v následujícím znění (přepis písemné žádosti, důraz doplněn povinným subjektem):

„Žádost o poskytnutí informací ve smyslu ust. zák. č. 106/1999 Sb.

Vážený soude, chtěl bych Vás uctivě požádat o sdělení informací resp. i zaslání závaz. rozhodnutí Nejvyššího soudu k jednotnému výkladu – právní skutečnosti:

I. Nabytí právní moci rozsudku (§ 139 odst. 1 pís. a), § 130 odst. 1 TŘ) druhostup. soudu, není-li rozsudek vyhlášen v přítomnosti obžalovaného a je-li následně navíc doručen omylem cizí osobě na jinou adresu.

Jelikož vliv záměny obviněného s jinou osobou je z hlediska právní moci v trest. řízení diferencovaný, chci Vás poprosit o informaci nabití (sic) právní moci rozsudku pro výše uvedenou alternativu.

Podle výkladu jud. R 57/2002 .. nenabývá rozhodnutí právní moci, dokud není vyhlášeno, nebo doručeno obviněnému, jako tomu, kdo je fyzicky identický s tím, o kom bylo skutečně rozhodnuto.

Vážený soude, chtěl bych Vás proto poprosit o zaslání tohoto rozhodnutí NS – ČR R 57/2002 příp. i jiného k této problematice právní moci rozsudku, není-li vyhlášen v přítomnosti obžalovaného a není-li mu doručen ani opis tohoto rozsudku do vlastních rukou dle (§ 64 TŘ)

II. Prosím o informaci resp. rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci, kde nebyla podána obžaloba pro určitý skutek a přesto došlo k odsouzení:

- 1) Jaký závazný názor vyslovil Nejvyšší soud k této otázce, kdy dojde k odsouzení a vydání rozsudku, ačkoli se dodatečně prokáže, že ve věci nebyla podána obžaloba.**
- 2) Nabývá takový rozsudek právní moci?**
- 3) Jak je vykládán rozhodnutím Nejvyš. soudu právní princip: ‘nemo iudex sine actore’ (bez žalobce není soudce)**

Vážený soude, prosím Vás o pochopení a z Vaší strany i o shovívavost, podáním informací k výše uvedeným otázkám, neboť není v mé moci si je vyhledat sám na Vašich web. stránkách. Nacházím se aktuálně ve výkonu trestu, kde tyto možnosti nemám. Předem Vám velice děkuji za vyřízení mé žádosti.“

K výroku rozhodnutí:

Podle čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) jsou svoboda projevu a právo na informace zaručeny. Podle čl. 17 odst. 5 Listiny jsou státní orgány a orgány územní samosprávy povinny **přiměřeným** způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon. Zákonem, který provádí uvedené ustanovení čl. 17 odst. 5 Listiny, je informační zákon.

Čl. 4 odst. 4 Listiny uvádí následující: *„Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.“*

Čl. 17 odst. 4 pak zní následovně (podtržení doplněno): *„Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“*

Na zákonné úrovni je přístup k informacím upraven v informačním zákoně, který upravuje pravidla pro poskytování informací a dále stanovuje podmínky práva svobodného přístupu k informacím.

Podle § 15 odst. 1 informačního zákona *„pokud povinný subjekt žádosti, byť jen zčásti, nevyhoví, vydá ve lhůtě pro vyřízení žádosti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, případně o odmítnutí části žádosti“.*

Podle § 2 odst. 4 informačního zákona se *„povinnost poskytovat informace netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.“*

Projednávanou žádostí je požadováno zaujetí právního názoru (stanoviska Nejvyššího soudu) k dotazu, který je formulován v jejím textu (viz povinným subjektem zvýrazněné části projednávané žádosti).

Povinný subjekt odkazuje především na ustálenou judikaturu, z níž jednoznačně vyplývá, že ustanovení § 2 odst. 4 informačního zákona je třeba vykládat podle jeho účelu, jímž je bránit povinné subjekty před tím, aby se na ně žadatelé v režimu informačního zákona obraceli s žádostmi **o zaujetí stanoviska v blíže specifikované věci, provedení právního výkladu**, vytvoření či obstarání nové, dosud neexistující informace (blíže srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 12. 2014, č. j. 3 As 55/2014-33).

V případě projednávané žádosti je zcela zřejmé, že jejím předmětem je sdělení názoru povinného subjektu k otázce předestřené v jejím textu, respektive se projednávaná žádost domáhá posouzení konkrétních situací, které v ní byly vymezeny. **Nejvyšší soud jako povinný subjekt podle informačního zákona však nemůže zaujímat stanoviska či poskytovat právní rady**, může pouze odkázat na poskytovatele právních služeb (zejména advokáty).

V daném případě je tak nepřipustně požadováno poskytnutí stanoviska (právní rady, výkladu práva), která aktuálně v poptávaném stavu ani neexistuje a uvedené stanovisko by tak navíc muselo být nově vytvořeno jako nová informace právě na základě projednávané žádosti. Po povinném subjektu je tak v režimu informačního zákona požadováno striktně vzato zaujetí (dosud neexistujícího) názoru či stanoviska, které však Nejvyššímu soudu jako povinnému subjektu podle informačního zákona nepřísluší, v opačném případě by jednal zcela mimo svoji zákonnou pravomoc a působnost (kompetenci).

Je tak nutné zdůraznit, že **smyslem a účelem informačního zákona není poskytování právního poradenství** ani provádění jakýchkoli jiných úkonů, odlišných od „prostého“ poskytování existujících informací. Správa Nejvyššího soudu, která je příslušná k vyřizování informačních žádostí, ani není kompetentním orgánem, který by měl hodnotit postup orgánů či institucí nebo vysvětlovat vydaná soudní rozhodnutí či případně dále komentovat právní názory Nejvyššího soudu mimo obvyklou prezentaci rozhodnutí veřejnosti či médiím.

Povinný subjekt dodává, že Nejvyšší soud není oprávněn přezkoumávat postup orgánů či různých institucí, ani do jejich činnosti jakkoliv zasahovat v zásadě jinak, než na podkladě řádně podaných mimořádných opravných prostředků definovaných právními předpisy. K autoritativnímu výkladu práva může Nejvyšší soud (zpravidla v podobě tříčlenného senátu) nejčastěji přistoupit v řízení podle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), nebo v řízení podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Právní názor může Nejvyššího soudu vyslovit v rámci řízení k mimořádnému opravnému prostředku – dovolání, nikoli v rámci výkonu jiných, zvláště „nesoudních“ (administrativních) agend.

Pouze ve výše popsaných zákonných „mantinelech“, tedy na základě řádných „návrhů“ podle příslušných procesních předpisů, může Nejvyšší soud vstupovat do trestního či civilního řízení a vyslovovat závazné právní názory, **nikoliv však na základě žádosti o informace podle informačního zákona, která neposkytuje relevantní právní podklad pro „vstup“ do soudního řízení či pro jakékoli „přezkoumávání“ v něm dosažených závěrů.** Informační žádost není relevantním právním nástrojem, za jehož použití by bylo možné zahájit kontrolu konkrétní (soudní či jiné) věci, která se nachází ve sféře žadatelových zájmů.

Povinný subjekt znovu uvádí, že funkčně spadá pod správu Nejvyššího soudu, není tedy kompetentní osobou k poskytování právních rad a vypracovávání právních rozborů k vydaným rozhodnutím či dokonce k navržení konkrétního procesního postupu pro jednotlivé žadatele, případně ke zpracování (právního) rozboru k otázkám pokládaným v rámci informačních žádostí. V opačném případě by si Nejvyšší soud jako povinný subjekt podle informačního zákona přisvojoval pravomoci, které mu ze zákona nepřísluší. Povinný subjekt uzavírá, že předmětem informačního zákona (informační povinnosti Nejvyššího soudu) jsou toliko existující („zaznamenané“) informace. Předmětem informačního zákona tak nejsou jakékoli úkony odlišné od „pouhého“ poskytování informací, respektive se jednotliví žadatelé těchto odlišných úkonů nemohou v režimu informačního zákona relevantně domáhat.

Jedním z atributů „informace“ podle § 3 odst. 3 informačního zákona je přitom i skutečnost, že její obsah je „zaznamenaný na jakémkoliv nosiči“. K tomu srov. následující komentářový závěr: „*Ustanovení § 2 odst. 4 informačního zákona je úzce spjato s definicí informace v § 3 odst. 3 informačního zákona, tj. že jde o obsah zaznamenaný na nějakém nosiči, neboli s principem, že povinnost poskytovat informace míří do minulosti, tj. vůči skutečnostem, které již nastaly a trvají (nebo podle názoru žadatele nastat měly či mohly).*“

(viz JELÍNKOVÁ, J., TUHÁČEK, M.: *Zákon o svobodném přístupu k informacím. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 284 s., str. 24*).

Dále je též příhodné citovat důvodovou zprávu k zákonu č. 61/2006 Sb., jímž v minulosti došlo mj. k novelizaci zákona č. 106/1999 Sb. Ta konstatuje následující závěr (podtržení doplněno): „*Povinný subjekt je povinen poskytovat pouze ty informace, které se vztahují k jeho působnosti, a které má nebo by měl mít k dispozici. Naopak režim zákona o svobodném přístupu k informacím nestanovuje povinnost nové informace vytvářet či vyjadřovat názory povinného subjektu k určité problematice. Toto ustanovení nemá v žádném případě sloužit k nepřiměřenému zužování práva na informace, má pouze zamezit žádostem o informace mimo sféru zákona – zvláště časté jsou v této souvislosti žádosti o právní analýzy, hodnocení či zpracování smluv a podání – k vypracování takových materiálů nemůže být povinný subjekt nucen na základě své informační povinnosti, neboť taková úprava by byla zcela proti původnímu smyslu tohoto institutu.*“ Cit. z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=991&ct1=0>

Pokud by tedy správa Nejvyššího soudu, kteřá je příslušná k vyřizování žádostí podle informačního zákona, odpověděla na dotazy týkající se rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu (či jiných soudů či dalších institucí), popř. výkladu právních norem nebo na dotazy k právní kvalifikaci konkrétního jednání či situace, nebo by právně hodnotila použitý procesní postup v konkrétních řízeních, nepřipustně by tím zasáhla do nezávislého soudního rozhodování, neboť k zodpovězení těchto otázek je v rámci Nejvyššího soudu oprávněno pouze to rozhodovací těleso (např. senát), které je podle rozvrhu práce příslušné k rozhodování konkrétní věci spadající do jurisdikce Nejvyššího soudu.

Pro úplnost je korektní doplnit, že informační zákon **v obecné rovině** nezakazuje jednotlivým povinným subjektům „nad rámec zákona“ žadatelům odpovědět i na žádost o radu či názor, nicméně této odpovědi se nelze přes informační zákon domáhat jako povinnosti povinných subjektů. Některé skupiny povinných subjektů, jimž to umožňuje charakter jejich činnosti, tak mohou být, podle svého uvážení, vstřícnější. Nicméně zvláště **v případě, kdy je povinným subjektem orgán moci soudní, je nezbytné projevovat naprostou zdrženlivost, jelikož případná odpověď „správního“ charakteru orgánu moci soudní by mohla být ze strany žadatelů zcela nesprávně zaměněna za „autoritativní právní názor“ daného soudu** a na základě uvedeného hodnocení by žadatelé s poskytnutou informací také nadále nakládali, respektive by jí přikládali význam (kvalitu), který nemá a ani z povahy věci mít nemůže. Podle názoru povinného subjektu je nanejvýše vhodné se takového nežádoucí kolizi (záměně) vyhnout, tedy žádosti o (právní) radu či názor důsledně odmítat.

K „dobrovolnému“ poskytování právních výkladů srov. i následující komentář (důraz a podtržení doplněno): „*Pod „dotazy na názory“ se nejčastěji řadí žádosti o poskytnutí právních výkladů a stanovisek. Povinnost poskytovat právní výklady v režimu Svlnf neexistuje, povinný subjekt však samozřejmě takové stanovisko zpracovat může a může je i poskytnout (např. většina ústředních správních úřadů taková stanoviska v rámci principu dobré správy poskytuje a tuto činnost považuje za integrální součástí výkonu veřejné správy na daném úseku), nicméně žadatel se jeho poskytnutí nemůže v režimu Svlnf nárokově domoci.*“ Citováno z: FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš, JIROVEC, Tomáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 77 – 78.*

Posláním soudů je, „aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům“ (viz čl. 90 Ústavy), nikoli aby poskytovaly právní služby (a contrario § 2 zákona o advokacii). K zákonem vymezené pravomoci soudů srov. § 2 zákona o soudech a soudcích.

Nejvyšší soud jakožto povinný subjekt musí podle § 20 odst. 4 písm. a) informačního zákona rovněž postupovat v souladu s § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, tedy dbát o to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Vzhledem k tomu, že povinný subjekt vždy v případech žádostí o sdělení (právního) názoru Nejvyššího soudu přistoupil k vydání rozhodnutí o odmítnutí žádosti, nebyl ani zde důvod se od zavedené praxe vyřizování žádostí podle informačního zákona odchýlit.

Povinný subjekt pro úplnost odkazuje také na rozhodnutí odvolacího orgánu ze dne 7. 7. 2020, č. j. UOOU-02720/20 – 2, v němž odvolací orgán akceptoval argumentaci k odmítání poskytování právního poradenství ze strany povinného subjektu, když uvedl: „Povinný subjekt tedy správně zhodnotil, že se jedná o poskytování právní rady či vysvětlení konkrétní právní kauzy, což povinnému subjektu nepřísluší. Jednalo by se o zásah do nezávislosti soudu a rozhodovací činnosti konkrétního soudce či senátu, kterou je konkrétní soudce či senát pověřován dle příslušného rozvrhu práce dle konkrétního soudu.“

Případně je možné odkázat i např. rozhodnutí odvolacího orgánu ze dne 4. 8. 2020, č. j. UOOU-03164/20-3, v němž je uvedeno mj. následující (zvýraznění doplněno): „Jestliže se žádost o informace **týká názoru povinného subjektu na určitou záležitost, který má povinný subjekt teprve zaujmout, pak se judikatura shoduje, že je zcela namístě takovou žádost odmítnout** s odkazem na § 2 odst. 4 zákona /.../ Žadatelka žádá další odůvodnění, tedy vytvoření nové informace ve formě právní rady, což není smyslem zákona č. 106/1999 Sb. Tento závěr vyplývá i z dalšího textu žádosti, ve které je povinný subjekt vyzván ke zjednání nápravy. Dotazy na názor směřují mimo rámec zákona č. 106/1999 Sb.“

Z novější rozhodovací praxe nadřízeného orgánu může povinný subjekt upozornit např. na rozhodnutí ze dne 20. 3. 2023, č. j. UOOU-00865/23-5 (důraz doplněn):

„33. /.../ státní správa NS **se nemůže jako součást moci výkonné vměšovat do nezávislé rozhodovací činnosti soudní moci**. Nemůže ji hodnotit, spekulovat o ní či vysvětlovat jí přijaté rozhodnutí v určité věci. Jak bylo vysvětleno výše, zasahovala by tím do nezávislosti moci soudní, což není v demokratickém právním státu přípustné. Povinný subjekt tedy učinil správně, když žadatelův první dotaz na vysvětlení, na základě jakých skutečností dospěl dovolací senát trestního kolegia NS v určité trestní věci k určitému závěru, odmítl jako dotaz na názor či žádost o zaujetí právního stanoviska povinného subjektu.

35. /.../ se pak zcela zřejmě jedná o žádost o provedení právního výkladu či zaujetí právního stanoviska, **kdy se žadatel dotazuje, zda ze strany soudu mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí**. Už jen z podstaty položené otázky **se má jednoznačně jednat o právní výklad či zaujetí právního stanoviska**, k jehož zaujetí a následnému poskytnutí není povinný subjekt povinen. /.../

37. Úřad s ohledem na výše uvedené shledal, že **povinný subjekt nijak nepochybil, když aplikoval pro posouzení, resp. odmítnutí žádosti ustanovení § 2 odst. 4 InfZ a žádost odmítl jako dotaz na názor, specificky dotaz na dovysvětlení rozhodnutí soudu a na poskytnutí právního výkladu či právní rady. K takovému účelu InfZ neslouží a povinný subjekt není povinen požadované informace poskytnout.**“

Povinný subjekt závěrem dodává, že **právo na informace je ústavně zakotveno v článku 17 Listiny jako politické právo**, které v případě povinného subjektu slouží zejména **k veřejné kontrole soudní moci**, tedy nikoli k výsostně soukromým účelům, jímž je nepochybně i zjištění názoru na specifickou právní otázku nacházející se v předmětu zájmu konkrétního žadatele. Jak již bylo konstatováno, k poskytování právních rad jsou povoláni zejména advokáti, nikoli státní orgány a instituce. Povinný subjekt je tak toho názoru, že omezení práva na informace je plně důvodné i z hlediska naplnění ústavních kautel vyjádřených v čl. 4 odst. 4 Listiny a č. 17 odst. 4 Listiny, tedy je k omezení přístupu k informacím přistoupeno z legitimních důvodů, pro něž bylo omezení zákonodárcem stanoveno. Povinný subjekt je přesvědčen, že postupoval ústavně konformním způsobem.

Povinný subjekt tak projednávanou žádost ve vymezené části kvalifikoval jako žádost o sdělení právního názoru, na niž se informační povinnost podle informačního zákona nevztahuje, nezbylo tedy než projednávanou žádost odmítnout vydáním předkládaného rozhodnutí.

Poučení: Proti rozhodnutí o odmítnutí projednávané žádosti nebo její části je možné podle § 16 odst. 1 informačního zákona ve spojení s § 83 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, podat odvolání, které se podává Nejvyššímu soudu do 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí. Lhůta pro podání odvolání začíná běžet následující den po doručení. O odvolání rozhoduje Úřad pro ochranu osobních údajů.

Poskytnutí informace podle § 14 odst. 5 písm. d) informačního zákona

Povinný subjekt požadované informace, s výjimkou informace, o jejímž částečném odmítnutí rozhodl výše uvedeným výrokem, poskytuje formou následujícího sdělení a přílohy. K bodu I. projednávané žádosti povinný subjekt v příloze poskytuje kopii judikátu R 57/2002 (část trestní). Jedná se o stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. Tpjn 309/2001. Povinný subjekt pro úplnost dodává, že Nejvyšší soud ani na základě informačního zákona nemůže vyhledávat další rozhodnutí, která by odpovídala zadání jednotlivých žadatelů, tedy není možné k informačním žádostem provádět odborné rešerše zájmové právní oblasti, jelikož by se jednalo o informačním zákonem nepřipustnou žádost o informace. Jelikož žadatel tento další požadavek fakticky nevznesl (srov. formulaci „případně“), pak nemusel povinný subjekt přistupovat k formálnímu odmítnutí další části projednávané žádosti.

Poučení: Proti způsobu vyřízení žádosti v místě, kde jsou poskytovány informace, je možné podle § 16a odst. 1 informačního zákona podat stížnost do 30 dnů od doručení. Lhůta pro podání stížnosti začíná běžet den po dni doručení. Stížnost se podává Nejvyššímu soudu, který ji k rozhodnutí předloží Úřadu pro ochranu osobních údajů, pokud stížnosti sám zcela nevyhoví.

V Brně dne 29. 9. 2023

L. S.

Mgr. Václav Vlček
vedoucí oddělení styku s veřejností
pověřený vyřizováním žádostí podle informačního zákona